

16/12/03
08 57 27 8

א ר כ י ו ן ה ה ג נ ר
ר י ש ו ם נ ת ו נ י ע ד ו ת

UPED000M
HY8

הסימול מוזן במבנר 88888 9999 כאשר 9999-פוליגל, 88888-עדות עם אפסים מובילים
סימול 228 00009 סימול ישן _____ , _____

*שם מעיד סחין חיר (חייק ר) _____
*אינטרנט 2 סומן לאינטרנט ללא תמונה
תאריך מסירת העדות 1011800 *סטטוס _____

נושא העדות סחין חיר - הדודה חייק ר סחין על יוסף לישנסקי ועל החיים _____
בגליל _____

פרשת חיו של יוסף לישנסקי הפגישות של חיה עמו בחוג המשפחה _____
ובמקרים אחרים _____
רחיים ביבנאל המושבה בראשית ימיה חינוך, כלכלר _____

התקופה עליה נמסרה העדות 1011912 עד 31121920
הערות מקלטות זקני הישוב בגליל, מארכיונם הפרטי של בלרה ואורי שרפמן, _____
בית גן יבנאל, יולי 2003 תמלול שולמית מנשר _____

השאלת העדות *יעד _____
*מיקום _____ *מחסן _____ ארון _____ צד _____ מרף _____ פוליגל _____ מעדכן אחרון RNN 24/09/2003

עזרה קרא רוסף עדכן בטל מלמ תקציר הבא נכד רצג-ת סדגל חזור סיים

24	16	14	13	12	11	10	9	8	7	6	2	1
----	----	----	----	----	----	----	---	---	---	---	---	---

הודרת חניק"ה סחיון על יוסף ליזנסקי ועל החילים במושבה

זכרונות אלה הועברו לכתב מהקלטות זקני הישוב בגליל.
ההקלטות נערכו ע"י אורי שרפמן מבית-גן(יבנאל) והם רכושם הפרטי של בלהה ואורי שרפמן.
ההקלטות נמסרו באדיבותם לארכיון בית יצאל אלון בגינזור לתועלת הציבור כולו.

תחילת גידי תלמידי חינוך

.....
אורייתו ותועלת הישוב בגליל
כל הזכויות שמורות
לבלהה ואורי שרפמן
בית גן יבנאל טל 06750488

פתאום התנפלו ערבים מעבודיה על המושבה והתחילו לירות בבתים.
יוסף ליזנסקי עלה על גג אחד הבתים והתחיל לירות, הוא פגע והרג שני ערבים. הערבים
ברחו אבל יוסף ליזנסקי לא יכול היה להשאר במנחמיה ונאלץ לברוח.
הוא ברח לזכרון ומשם לרוחמה בדרום. בהיותו שם, התידד מאוד עם הכדואים שבסביבה והם
עשו אותו שליח. הוא התלבש בכפיה של משי ועביה של משי וקיבל מהם את הסוסה הכי טובה.
אנשי "השומר" לא יכלו לסבול את זה. איך הוא עשה דבר שכזה ועזב אותם?
אבל הוא עזב את רוחמה ועבר לזכרון כדי להיות יחד עם המשפחה שלו.
הוא היה אבא יוצא מהכלל לילדים שלו.
הוא אהב להתלבש ולהתגנדר ואהב לרקוד ולשיר וגם אשתו אהבה לשיר ולרקוד.
בזכרון הפך להיות שומר ואז התארגנה ניל"י ובני משפחת אהרונסון התחילו לדבר על ליבו
שיצטרף אליהם והוא נכנס לניל"י.
פעם אחת, אני רואה הגיע דיליג'אנס למושבה והביא את יוסף ליזנסקי, שרה אהרונסון וערבי
אחד. שאלתי את יוסף מה באת הנה? מה קרה?
והוא ענה לי שהם באו לחפש זריעה.
הלא היתה להם תחנת נסיונות.
אני קיבלתי אותם יפה מאוד. שרה היתה יפהפיה, והוא התלבש יפה וגם הערבי התלבש יפה
מאוד. אני זוכרת שהוא אמר לי שהוא פוחד מהערבים של עבודיה,
איפה שלפשיץ, היה חייט והיתה לו שם חנות. הוא ביקש ממני לבוא איתו כדי ללנות מתנה
לסוניה ולבן שלה. (סוניה - שרה שרפמן האמא של אורי). כשהלכנו לחנות הוא ראה שם מישהו
מאנשי "השומר" ואז הוא שלח אותי לבד. הוא אמנם לא פחד מאנשי "השומר" אבל הוא
בהחלט נזהר מהם.
כולנו אהבנו את יוסף, הוא היה "דער ממזר" וכך קראנו לו.
המשפחה לא היתה ירוצה מזה שהיה שומר, רצינו שיהיה עובד אדמה, שיהיה אכר.
אבל, לאכרים לא היה מה לאכול והוא רצה שיהיה לו מה לתת להם לאכול.
אני אהבתי אותו מאוד, והוא אהב גם אותי. אני זוכרת שאמרתי לו - כולנו סובלים, תסבול גם
אתה! והוא ענה לה - אני יכול לשמור על המולדת, זה לא טוב?
אני חשבתי שרצה לישון עם שרה בחדר, אבל הוא אמר שישן בחדר שלי והערבי יישן על הספה
אז כבר לא היה לי חשד. הוא נסע ונעלם.

כעבור איזה זמן, נסעתי לחיפה להתרחץ ביים, אמרו שלהתיחץ ביים זו רפואה טובה. גרתי שם במלון של הלפרין, והנה אני רואה את יוסף והוא מקושט ומגונדר. שאלתי אותו - יוסף, מה אתה עושה פה? ואז אמר לי - יש לי פגישה עם ה"קמיקנה", ראש העיר. יותר לא שמעתי וגם לא ידעתי עליו שום דבר.

אחר כך, התחילו לספר שהוא בניל"י, זה היה בזמן המלחמה העולמית הראשונה. אצלנו היה מלון והערבים היו באים להתארח אצלנו. חסן כל היה בא ואני הייתי מאכילה אותו בסעודות חגיגיות עם תרנגולות. הם אף פעם לא שאלו עליו ולא ידעתי שהם מחפשים אותו. שבת אחת, הם אספו את כל האכרים לבית הכנסת, את כל אכרי יבנאל ובית-גן. חסן בק לקח גם אותנו. סגרו את בית הכנסת והתחילו לתת "פלרעס". היו קושרים את הרגליים מרימים אותן למעלה ומכים מכות על כפות הרגליים במקל דק "חזרנה".

ראיתי שהסבא, החותן שלי, מתחיל להרגיש לא טוב, ניגשתי אל חסן בק ואמרתי לו - תנו לנו לצאת, עוד מעט שעת צהריים ואנחנו מוכרחים להכין לכם אוכל. הוא ררא לכל אחד מאתנו שאל שאלות ונתן לנו ללכת, ובבית הכנסת המשיכו להכות. רצו שנגיד איפה יוסף לישנסקי. אצל ברוז'קובסקי חיפשו על הגגות, חיפשו במטולה אבל אף אחד לא ידע. אותי לא שאלו אף פעם שום דבר.

פעם בא חסן בל, שהיה ידיד טוב וראה את הכסאות המרופרים שהיו לי, את הכרים הרקומים ואת השולחן היפה, הלך אל המוכתר ואז הם באו אלי ואמרו שהוא רוצה אותם. אני בכיתי, ממש הרגתי את עצמי, מה, שאני אתן את הכריות שהאחיות שלי רקמו בשבילי? אמרו לי - הם ישלמו לך ולקחו. כמובן שעד היום לא שילמו לי שום דבר.

האכרים לא אמרו איפה יוסף, הם לא ידעו.
הוא עשה שטות, רצה לעבור למטולה ושם כבר חיכו לו.

שאלה איך היה המצב הכלכלי בארץ?

היה רע מאוד, היה משש רעב, אנשים מתו ברחובות מרעב.
ואז התחילו לשלוח כסף מאנגליה, דרך מצרים. אהרונסון היה שולח כסף באוניות שבאו לעתלית. ניל"י מסרה את הכסף לדיזנגוף, והוא נתן לאכרים בפתח תקוה. הם באו ליבנאל ורנו חיטה. פנחס-מאיר היה בא.
הישוב חי על הכסף שניל"י הכניסה לארץ.

שאלה האם "השומר" גם כן חי מהכסף הזה?

בודאי אנשי "השומר" אפילו התחפשו לשודדים ושדדו כסף בדרך.
ביבנאל היתה אז שנה יוצאת מהכלל. אצלנו היה חדר מלא חיטה ופה ישבו ספרדיות וניקו.
אחר כך טחנו את החיטה והיה לחם.

שאלה למה "השומר" שבא את ניל"י?
אנשי "השומר" היו ביחסים טובים עם התורכים והם שערו שהתורכים ינצחו.

שאלה מה היה עם יוסף אחרי שנתפס בכפר גלעדי?
שנתפסו אותו בכפר גלעדי, שלחו את שפס"ל שיהרוג אותו.
הם לא אמרו במלים מפורשות. הורידו לו את הבגדים היפים והלבישו אותו בסמרטוטים. הוא חשב שהם הולכים לעזור לו להתחבא. הוא הכיר את הדרכים וחשב שילך ויעבר את הגבול ללבנון. ושם, חשב לעלות על אניה ואיך שהוא לצאת. ואז בא שפס"ל וירה בו מאחורנית ופגע בו בכתף. זה היה על יד התנור. ליוסף לא היה במה לחבוש את היד, הוא חשב להכנס למטולה ושם יחבשו לו את היד. הוא ניגש למשפחתו במטולה, מאיר לישינסקי.
הוא גדל שם כילד וחשב שמה יעזרו לו. הוא ניגש לבית הסתכל דרך החלון וראה את העוזרת הערביה שוכבת במטבח, נכנס לאט לאט וראה שמה שוכבים אנשי "השומר".
באו לבשר שהוא כבר מת ובאו לחפש את הגויה. הם לא מצאו אותו יען כי הוא התחבא. ואז החליטו שהוא לא מת ובודאי הלך למשפחה שלו, למשפחה של מאיר לישינסקי.

שאלה דודה, למה את כל כך מתרגשת?
אני מתרגשת, אני ממש משתגעת, כי אני אהבתי אותו מאוד.

כשהוא נכנס הדודה מאל"י (?) (הסתבא ישל אורי) אמרה לו שיברח מהר. הוא רצה להתחבא בארון ואז היא הצליעה על אנשי "השומר" ואמרה - מה אתה עושה, הם יתפשו אותך מיד!
אל תתחבא בארון, אני אלך לשאול את יענק"ל גולדברג מה לעשות. מאיר לישינסקי לא היה בבית, הוא היה בבירות באותו זמן מאיר היה מוכתר מטולה והיה בבירות.
יוסף יצא מהר. והיא הלכה באמצע הלילה ליענק"ל גולדברג.
יוסף הלך לחייט אחד שהיה בהתחלת מטולה, הוא נכנס אליו וביקש ממנו חתיכת לחם הוא לקח מגבת, קשר לו את היד, נתן לו ככר לחם ואמר לו תברח מהר!
מאלי הלכה ליענק"ל גולדברג ושניהם התחילו לחפש אותו באמצע הלילה. וכששאלו אותם מה הם מחפשים - ענו אנחנו מחפשים פרה, הלכה לנו לאיבוד פרה אחת.
יוסיף רצה לחזור מהחייט לרוחמה, הוא כבר לא יכול היה לעבור את הגבול. הוא חזר לזכרון ומשם הגיע לפתח תלזה. בפתח תלזה הלבישו אותו בתור אשה, בבית של אחד החברים, נתנו לו לאכול והחביאו אותו בפרדס. משם רצה ללכת לרוחמה, הוא היה עיף ופצוע. ופתאום בדרך הוא פגש "שיג"ץ על סוס, הלך והוריד את ה"שיג"ץ מהסוס. ה"שיג"ץ התחיל לצעוק באו התורכים ותפסו אותו. מכאן לקחו אותו התורכים לרמשק ושמו אותו בבית הסוהר.
בבית הסוהר היה גם אברהם שפירא, ולו הביאו אוכל מיוחד מה"סוכנות", יוסף ביקש ממנו מעט אוכל ואברהם לא רצה לתת לו, (יוסף מת מרעב.) וזה למרות שאברהם שפירא היה ידיד טוב של אבא שלי. גז הוא היה בעד זה שיתלו אותו. שומר בית הסוהר הבטיח לעזור לו לעבור את

בתנאי שישלם לו שלוש לירות אנגליות, הוא פנה לדיזנגוף וביקש ממנו שלוש לירות ודיזנגוף לא היה מוכן לתת לו, הוא אמר לו "איך אני אתן לך כסף אנגלי, הם ידעו מיד מאין בא הכסף..."

אבל למעשה, נעמן בלינד סיפר כבר על כולם כשתפשו אותו. התורכים עינו את יוסף ליסנסקי, שמו לו ביצים מבושלות תחת הזרוע ועוד כל מיני עינויים איומים ואז דנו אותו ואת נעמן למות בתליה. נעמן התחנן ובכה ויוסף התרחץ, נעל את הנעליים שלו וקשר יפה את השרוכים, ניגש ואמר - אני מצפצץ על כולכם, אני הולך למות, אבל גם אתם תמוזו. כשהביאו לו את "החכם" כדי שיתודה, הוא אמר - אני יכול להגיד וידוי שאני מת בשמחה, ואני בטוח שהאנגלים יכנסו וינצחו. הוא נתלה בחצר בית הסוהר יחד עם נעמן. כשבאו לקחת את נעמן מראשון לציון לחזו גם את גופתו והוא נכבר בראשון לציון.

שאלה עכשיו, יודה, נחזור ליבנאל. מתי הגיעו לכאן ברנשטטר, צימרמן, איליוביץ וכל האחרים האחרים שנמצאים היום ביבנאל? הם הגיעו עוד לפני המלחמה בשנת 1912. הבתים כבר היו בנויים, היו כבר מיס בחצרות והיו כבר רפתות. אלה שעזבו את יבנאל, לא הבינו בחקלאות והנשים לא רצו להיות פה, הם רצו לחזור לבלגריה, היו ביניהם אנשים יוצאים מהכלל. אנחנו, האחרים הראשונים סבלנו פה, והם שהגיעו מאוחר יותר כבר לא סבלו, ביניהם היו ברנשטטר, חיים צימרמן ושמואל צימרמן, איליוביץ משה וחנן איליוביץ ודוכובנה ואחרים, באותו זמן הגיעו מסג'רה הגרים איציק קורקין ויוסקה קורלין. גם בנימין איצוביץ ולשיצמן בא לפני המלחמה. במשפחת ליפשיצמן היו 2 בנות ושלושה בנים, הם איברו את עצמם לדעת חוץ מחיים ולכן היו לו שני בתים שלו ושל האבא שלו.

שאלה איך היה החינוך? היה בית ספר והיה גם חדר. החדר היה איפה שעכשיו הבנק. משה פרוש היה אחד המלמדים בחדר. ובבית הספר היו מורים טובים וצעירים. הם גרו ביבנאל עם המשפחות שלהם. היה מורה אחד כשם לולו ואחד היה שטרן ואחד היה שמו קרון.

שאלה את הארבה את זוכרת? זה היה בשנת 1915-16. היתה מכת ארבה ממש התנפלות. אפילו למיטות נכנסו. התימנים היו תופסים אותם, מבשלים ואוכלים התימנים באו לפני המלחמה בשנת 1913, יבנאל הביא אותם. הם עבדו בכל עבודה ביבנאל עבדו עבודה יומית, המושבה עזרה להם הרבה מאוד. הם ליבלו חינוך חילנם בבית הספר. יענק"ל סחין נזן להם הרבה עבודה, הם עשו את הריצוף אצלו.

שאלה איך אפו את הלחם?

את הלחם אפו מזנור.

כשהאופה הלך, אנחנו עשינו תנור והיינו אופים את הלחם. מביית-גן היו באים אלינו לאפות לחם.

פעם אחת, אברונק"ה קרמר הלך מביית-גן כשגייגית עם בצק על ראשו. הבצל תפח ועלה

עד שכיסה לו אח כל הפנים. הוא לא כל כך הצטער על הבצל שתפח אלא על כך שלא יהיה להם לחם.

גב' סחין הזכנר הרגיעה אותו ואמרה - אל תדאג, יש לי קמח, אני אסדר, תבוא בערב

ויהיה לך לחם מוכן.

את התנור היו מסיירים עם הקש של הלחם.

אדכיון וחייו הישון בגליל
כל הזכויות שמורות
לבלהר ואודי שרפמן
בית-גן יבנאל טל 0520488

אחר כך עשו טאבון. כולם עשו טאבונים. באה ערביה ולימדה אותנו לעשות טאבון.

ובכדי להסיל את הטאבון היו מזבלים עם גש של תומצה או של פול - 'קסל', היו מזבלים

ולמחרת היה הטאבון חם, היו לשים לחם, שמים בתבניות ומכניסים לטאבון.

שאלה מה היו ר'בעלינקעס"?

את ה'בעלינקעס' עשתה הסבתא.

בזבל של הפרות היו גרעינים והתרנגולות היו מנקרות בו ומקלקלות אותו. אז הסבתא היתה

מעירה אותי והיינו אוספים את הזבל של הפרות, עושים ערימה ומכסים. אחר כך היינו

מערבבים עם תבן ולשים. אני הייתי עומדת על הסולם והסבתא היתה מגישה לי - היינו שמים אותו

על הגג כדי שיתיבש. כשזה היה מתיבש זה היה חומר בעירה טוב לתנור.

בזבל הזה השתמשו להסכה וגם לרצפות לפני שהיו בלטות. היו לו שימושים רבים.

אבל אין לקנא בנו על העבודה הזאת של איסוף הזבל.